

last kunnen krijgen van het geweld dat ze tegenkomen in hun werk of in hun privéleven. Daardoor kunnen ze zelf geleidelijk afgestompt raken. Het gevaar is enerzijds een grotere bevattelijkheid voor burn-out, anderzijds is er de neiging om je als arts af te sluiten voor geweld of het niet meer te (h)erkennen. Haar pleidooi voor gezond blijven als arts is om je niet af te sluiten van het geweld dat je tegenkomt in je leven, omdat het juist dan je leven gaat bepalen. Je kunt beter zelf verantwoordelijkheid nemen voor hoe je omgaat met het geweld, zodat je je verder kunt ontwikkelen in de ontmoeting met het geweld. In een tijd, waarin steeds zichtbaarder wordt dat geweld niet goed onderkend wordt of zelfs beantwoord wordt door (vaak goedbedoeld) tegengeweld is het relaas in dit boek boeiend, maar ook verontrustend. Voor iedere (huis)arts, die wakker wil worden of blijven een belangrijk boek.

Lili van Rhijn

Psychologie in de eerste lijn

Els Lamers, Frits Bosch, Lisette Hinderink, Cokkie Verschuren, redactie. *Handboek psychologie in de eerste lijn. Kortdurende behandeling van veelvoorkomende problemen.* Amsterdam: Harcourt Book Publishers, 2006. ISBN 13-978-90-265-1774-7. 432 pagina's, € 45,-

Dit boek verwoordt inhoud, organisatie en ambitie van de eerstelijnspsychologie (ELP). Het is bedoeld voor eerstelijnspsychologen en andere eerstelijnsprofessionals. Eenentwintig auteurs werkten eraan mee, onder wie vijf huisartsen. Eerst wordt uitgelegd wat de ELP biedt: diagnostiek van lichte tot matig ernstige psychische klachten en een laagdrempelig, vraaggericht en kortdurend (gemiddeld 8 sessies) behandelaanbod, zonder wachttijd. De eerstelijnspsycholoog behandelt tweederde van de aangemelde cliënten zelf, van wie slechts 9% voortijdig stopt. Cliënten melden zich met relatieproblemen (28%), aanpassingsproblemen (19%), depressie (17%), angst (13%),

werkproblemen (11%), identiteitsproblemen (6%), psychosomatische klachten (6%) en overige (8%).

Naast het uitvragen van klacht en hulpvraag diagnosticeert de eerstelijnspsycholoog persoonskenmerken die relevant zijn voor de therapiekeuze, zoals draagkracht, copingstijl, introspectief vermogen, zelfgevoel en sociale vaardigheden. In een apart hoofdstuk beschrijven huisartsen hoe zij psychische problemen diagnosticeren.

Vervolgens komen het therapeutische proces en het therapeutisch palet aan de orde: problemsolving, interpersoonlijke therapie, cognitieve gedragstherapie, *mindfulness*, psychodynamische aanpak, *eye movement desensitization* en seksuologische behandeling. Voor zover de effectiviteit onderzocht is, blijkt een steunende empathische therapeutische relatie meer bepalend dan de specifieke inhoud van de therapie. Voor cognitieve gedragstherapie is de meeste evidence aanwezig. Kwetsbare groepen zoals ouderen, jeugd, chronisch zieken, allochtonen en arbeidsongeschikten blijken relatief weinig van de eerstelijnspsycholoog gebruik te maken.

De ontwikkeling van de discipline ELP wordt beschreven, van het beroepsprofiel in 1984 tot de beroepskwalificatie in 1993. Sinds 1997 regelt de Landelijke Vereniging ELP (her)registratie en verplichte nascholing en intervisie. Zij publiceert landelijke jaarcijfers van verrichtingen die alle – in Nederland 1200 – eerstelijnspsychologen uniform moeten coderen. Veel aandacht wordt besteed aan de samenwerking met de huisarts en de ontwikkeling van landelijke samenwerkingsafspraken. Samenwerking met maatschappelijk werker en sociaal-psychiatrisch verpleegkundige wordt kort aangestipt.

Wat biedt dit boek de huisarts? Ik vond het verrassend dat de eerstelijnspsycholoog diepgaande diagnostiek kan doen naar persoonskenmerken die invloed hebben op de therapie. Daarover zou ik als huisarts meer terugrapportage willen krijgen. Verder vond ik de therapiebeschrijvingen informatief: eindelijk kan ik me iets voorstellen bij voor mij onbekend

psychologenjargon. De ontwikkeling van de discipline gaf veel herkenning door de parallellen met de huisartsgeneeskunde: van pionieren naar erkenning, toenemende aandacht voor registreren, evidence-based werken en richtlijnen.

Jammer is dat de redactie weinig samenhang heeft aangebracht tussen de uiteenlopende hoofdstukken. Afstemmingsproblematiek van eerstelijnspsycholoog met huisarts, sp'v'er en maatschappelijk werker blijft onderbelicht. De eerstelijnspsycholoog wordt neergezet als dé generalist voor psychologische zorg in de eerste lijn, naast de huisarts als generalist voor somatische zorg. Zelfs nu de financiering onlangs is geregeld – vanaf 2008 zit eerstelijnspsychologie in het basispakket – is dit wel erg ambitieus. Maar het boek levert wel de basis waarop ambitie- en afstemmingsdiscussies gevoerd kunnen worden.

Nettie Blankenstein

Leerboek en praktijkboek psychiatrie nieuwe stijl

Hengeveld MW, Van Balkom AJLM, redactie. *Leerboek psychiatrie.* Utrecht: De Tijdstroom, 2005. ISBN 13-978-90-5898-076-2, 642 pagina's, € 48,-.

Hengeveld MW, Van Balkom AJLM, redactie. *Probleemgeoriënteerd denken in de psychiatrie.* Utrecht: De Tijdstroom, 2005. ISBN 978-90-5898-094-6, 350 pagina's, € 36,-. Als set: € 79,-

Dit *Leerboek Psychiatrie* is een breed opgezet, overzichtelijk, helder en zakelijk geschreven boek. Vrijwel alles komt aan de orde. Het begint met een algemeen deel van acht hoofdstukken, gevolgd door een deel met acht hoofdstukken over specifieke stoornissen en tot besluit twaalf hoofdstukken over specifieke onderwerpen als de geschiedenis van de psychiatrie, psychiatrie en recht en transculturele psychiatrie. Een project met 55 auteurs, hoogleraren, psychiaters, psychologen en professionals uit andere disciplines. Interessant om deze uitgave te leggen en lezen naast de 'klassiekers' uit mijn boekkast: de driedelige Rümke uit de jaren